

Zielone finanse

24 października 2023 roku Komitet Prognoz PAN zorganizował konferencję pt. „Zielone finanse”. Okazją do spotkania i dyskusji była publikacja pod tym samym tytułem¹, która ukazała się niedawno. W trakcie spotkania wygłoszono siedem referatów będących podstawą do dalszej dyskusji. W referatach szeroko przedstawiono problematykę zielonych finansów, wskazując przesłanki do ich rozwoju, teoretyczne podstawy oraz liczne przykłady wdrożenia w Polsce i Unii Europejskiej.

Rosnąca na całym świecie świadomość negatywnego wpływu pogarszającego się stanu środowiska przyrodniczego na funkcjonowanie systemów społeczno-gospodarczych, jakość życia i opłacalność różnych przedsięwzięć biznesowych sprawia, że rośnie determinacja, aby zahamować narastanie niekorzystnych zjawisk takich jak: zmiana klimatu, ubytek bioróżnorodności, degradacja ekosystemów czy zanieczyszczenie wód, gleb i atmosfery. Zaniechanie działań ochronnych może przynieść jedynie dalsze straty, wywołane zarówno przez katastroficzne zjawiska pogodowe, jak i powolne zmiany w środowisku związane m.in. z podnoszeniem się poziomu wód mórz i oceanów czy postępującym pustynnieniem.

Powstrzymanie, a najlepiej odwrócenie tych niepożądanych tendencji nie jest jednak łatwe, ani tym bardziej bezkosztowe. Rosnące nadzieje są związane z szeroko rozumianymi zielonymi finansami, czyli ustrukturyzowaną działalnością finansową, która została stworzona, aby zapewnić lepsze wyniki środowiskowe. Obejmuje ona pożyczki, mechanizmy dłużne i inne środki inwestycyjne, które są wykorzystywane do rozwoju zielonych projektów lub minimalizowania wpływu standardowych rozwiązań na środowisko przyrodnicze, w tym klimat.

Zielone finanse są rozwiązaniem istniejącym od niedawna. Z tego powodu nie są jeszcze powszechnie znane ani omawiane. Komitet Prognoz postanowił wyjść naprzeciw potrzebom i podjąć się dyskusji na ten temat. Na kanwie przygotowanej publikacji

podjęliśmy dyskusję na temat roli zielonych finansów we współczesnej gospodarce.

Ciekawa i wielowątkowa dyskusja doprowadziła do kilku wniosków:

1. Zachodzące zmiany cywilizacyjne prowadzą do narastania ryzyka wystąpienia katastrofy środowiskowej, ograniczającej lub uniemożliwiającej funkcjonowanie w świecie, jaki znamy. Powoduje to pilną potrzebę przeciwdziałania zagrożeniom. Problemy środowiska przyrodniczego nie powinny być ignorowane w obliczu innych zagrożeń, np. związanych z bezpieczeństwem militarnym i rosnącymi z tego powodu napięciami globalnymi.
2. Zielone finanse są rozwiązaniem, które jest stosowane w praktyce. Jest to więc krok w dobrym kierunku. Jednakże pojawia się pytanie, czy skala jego zastosowania i tempo wprowadzanych zmian są wystarczające do osiągnięcia zakładanych celów długookresowych? Ponadto, w oparciu o dotychczasowe doświadczenia trudno jest określić, czy praktyki promowane poprzez zielone finanse będą się upowszechniać oraz czy będą rozwiązaniami trwałymi, tj. stosowanymi również po zakończeniu działań finansowych powiązanych z zielonymi finansami.
3. Możliwości zastosowania zielonych finansów są bardzo szerokie. Przedstawione przykłady pokazują różne grupy interesariuszy, które mogą z tego korzystać, jednakże we wszystkich przykładach i obszarach działania zauważana jest istotna rola państwa jako inicjatora działań, regulatora warunków, w jakich finansowanie się odbywa oraz finansującego działania w obszarze zielonych finansów.
4. Zielone finanse najprawdopodobniej nie są narzędziem wystarczająco skutecznym, aby wyłącznie za jego pomocą doszło do zmiany minimalizującej ryzyko środowiskowe. Zaletą tego rozwiązania jest pomostowy charakter pozwalający na podjęcie działań prośrodowiskowych, a w szczególności na finansowanie inwestycji we współcześnie występujących uwarunkowaniach gospodarczych. Jest to narzędzie akceptowane przez zwolenników dominującej obecnie ekonomii głównego nurtu i jednocześnie dające szanse na powolne wdrażanie bardziej adekwatnych idei, m.in. zrównoważonego rozwoju.

* Dr Konrad Prandecki – Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.

¹ Książka w wersji elektronicznej jest dostępna pod adresem <https://prognozy.pan.pl/images/publikacje/2023-ZFIN-PDF-druk.pdf>.

5. Kluczowym czynnikiem decydującym o sukcesie będzie zmiana filozofii myślenia o gospodarce i środowisku przyrodniczym. Kolejne rewolucje przemysłowe umacniały w człowieku poczucie jego oderwania od zasobów przyrodniczych. Z czasem okazało się, że to oderwanie było pozorne, a w praktyce potrzebujemy nie tylko zwielokrotnić wysiłki na rzecz ochrony środowiska, ale przede wszystkim uwzględnić potrzeby środowiska w koncepcjach rozwoju społecznego i gospodarczego.
6. W efekcie powyższych rozważań należy stwierdzić, że wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za Ziemię i stan jej ekosystemów. To od nas i naszych jednostkowych wyborów zależy przyszłość świata i rozwój ludzkości.

Podsumowując, należy stwierdzić, że zielone finanse są rozwiązaniem adekwatnym do obecnych czasów, ale zdecydowanie niewystarczającym do rozwiązania przyszłych problemów. Ponadto, jak wynikało z dyskusji, ludzkość potrzebuje holistycznego podejścia do rozwoju i rozwiązywania przyszłych zagrożeń. Takie podejście powinno uwzględniać zarówno możliwości rozwoju, niwelowanie nierówności, współistnienie różnych kultur i religii, poszukiwanie

kompromisów w sporach wewnątrz i pomiędzy społeczeństwami, jak i uwzględniać potrzeby ochrony środowiska przyrodniczego. ■